

UNIVERSITETET I TRONDHEIM
NORGES TEKNISKE HØGSKOLE
INSTITUTT FOR FYSIKK

Faglig kontakt under eksamen:

Navn: Georg André

Tlf.: 3413

EKSAMEN I FAG 74125 - FYSIKK

Avd. 4 og 9 (Elektro- og Datateknikk/Økonomiske- og administrative fag)

Omsdag 11. August 1993

Tid: kl. 0900-1500

Tillatte hjelpemidler: Godkjent lommekalkulator

K.J. Knutsen: Formler og data i fysikk

O.H. Jahren og K.J. Knutsen: Formelsamling i matematikk

K. Rottmann: Mathematische Formelsammlung

S. Barrett og T.M. Cronin: Mathematical Formulae

Oppgave 1

En streng med masse pr. lengdeenhet $\mu = 6,00 \cdot 10^{-3}$ kg/m oscillerer med transversell forskyvning

$$D = 0,100 \sin 4\pi x \cos 10\pi t$$

der alle størrelser er gitt i SI-enheter.

- a) Oscillasjonen er en superposisjon av to bølger med samme amplitude og hastighet
  - i. Vis hvordan vi kan komme fram til den gitte oscillasjon
  - ii. Hvor stor er amplituden D_m for de to bølgene?
  - iii. Hvor stor er bølgenes hastighet v ?
- b) Finn avstanden L mellom to naboknuter.
- c) Finn stramningen (tensjonen) F i strengen.
- d)
  - i. Finn forskyvningen D og den transverselle hastighet u ved koordinaten $x_1 = 0,500$ m og $t_1 = 3,05$ s, $x_2 = 0,625$ m og $t_2 = 2,00$ s, $x_3 = 0,625$ m og $t_3 = 2,05$ s. Kommenter resultatet.
  - ii. Hvor stor er oscillasjonens hastighet langs strengen?
- e) Beregn den totale energi E mellom to naboknuter.

Oppgave 2

En to-atomig ideell gass er innesluttet i en varmeisoleret beholder. Beholderen inneholder n mol molekyler.

- a) Beholderen har et stempel, og gassen utfører en reversibel adiabatisk utvidelse fra begynnelsestilstand p_1, V_1, T_1 til en slutt-tilstand p_2, V_2, T_2 .
- i. Hvor stort arbeid W utfører gassen uttrykt ved temperaturene T_1 og T_2 , antall mol molekyler n og molar varmekapasitet c_v .
  - ii. Hva er gassens entropiforandring ΔS_g , omgivelsens entropiforandring ΔS_o og universets entropiforandring ΔS_u ?
- b) Gassen er i en varmeisoleret beholder og i samme begynnelsestilstand p_1, V_1, T_1 som i a). Gassen utfører en fri, adiabatisk utvidelse til samme volum V_2 som i a).
- i. Finn slutt-trykk p_3 og slutt-temperatur T_3 .
  - ii. Beregn universets entropiforandring ΔS_u uttrykt ved antall mol molekyler n , molar varmekapasitet ved konstant volum c_v og temperaturene T_1 og T_2 fra a).

Oppgave 3

I NaCl-molekylet vil det ytre elektronet fra Na-atomet være rundt Cl-atomet nær hele tiden. Dette resulterer i en elektrostatiske tiltrekning mellom de to ladede ioner og danner en ionebinding. Som en tilnærming betrakter vi de to ioner hver i tallverdi med netto ladning $1e$, der e er elementærladningen.

Til å danne et Na^+ -ion av et Na-atom kreves det energien $5,14 \text{ eV}$, og energien $3,61 \text{ eV}$ blir frigjort ved dannelsen av et Cl^- -ion av et Cl-atom. Bindingslengden (ved minimum potensiell energi) mellom Na^+ og Cl^- er $r_0 = 0,24 \text{ nm}$.

- i. Beregn bindingsenergien for NaCl-molekylet.
- ii. Skisser den potensielle energi U i en graf for dannelsen av NaCl-bindingen som funksjon av avstanden r mellom Na og Cl.

Oppgave 4

- a) For en partikel med masse m og hastighet v_x som beveger seg langs x -aksen, kan man av Schrödingers tidsavhengige ligning utlede

$$\frac{\partial}{\partial t} (\psi^* \psi) = \frac{i\hbar}{2m} \frac{\partial}{\partial x} \left(\psi^* \frac{\partial \psi}{\partial x} - \psi \frac{\partial \psi^*}{\partial x} \right)$$

der ψ er bølgefunksjonen og ψ^* er den komplekst konjugerte. Størrelsen

$$S_x = - \frac{i\hbar}{2m} \left(\psi^* \frac{\partial \psi}{\partial x} - \psi \frac{\partial \psi^*}{\partial x} \right)$$

kalles sannsynlighetsstrømtetthet. Ligningen kan skrives

$$\frac{\partial}{\partial t} (\psi^* \psi) = - \frac{\partial S_x}{\partial x}$$

Vis at for en plan bølge

$$\psi(x, t) = A e^{ikx - i\omega t}$$

er

$$S_x = \frac{\hbar k}{m} (\psi^* \psi) = v_x \psi^* \psi$$

- b) Når et elektron beveger seg mot overflaten av et metall, vil elektronet tiltrekkes av metallet med et skarpt potensialfall nær metallens overflate. Modellen er et elektron med masse m som beveger seg med totalenergi E langs x -aksen fra negative verdier av x mot større verdier av x gjennom et potensialtrinn, slik at elektronets potensielle energi

$$\begin{aligned} U &= 0 && \text{for } x < 0 \\ U &= -U_0 && \text{for } x > 0 \end{aligned}$$

der U_0 er en positiv konstant.

- i. Still opp Schrödingers ligning for de to områder. Gjør kort greie for at løsningen av de to ligninger er

$$\psi_1 = A e^{ik_1 x} + B e^{-ik_1 x} \quad \text{for } x < 0$$

$$\psi_2 = C e^{ik_2 x} \quad \text{for } x \geq 0$$

- ii. Beregn ved hjelp av skjøtningsbetingelsene (kontinuitetsbetingelsene)

refleksjonsevnen
$$R = \frac{|B|^2}{|A|^2}$$

og

transmisjonsevnen
$$T = \frac{v_2 |C|^2}{v_1 |A|^2}$$

der v_1 er elektronets hastighet for $x < 0$ og v_2 elektronets hastighet for $x > 0$.

- iii. Regn ut $R + T$. Kommenter resultatet. Vis at $v_1 |A|^2 - v_1 |B|^2 = v_2 |C|^2$.
- iv. Hva er sannsynlighetsstrømtettheten S_x i området $x > 0$ Da systemet ikke har kilder eller sluk, må sannsynlighetsstrømtettheten S_x i de to områder være like. Hva er da sannsynlighetsstrømtettheten S_x i området $x < 0$ uttrykt ved størrelser karakteristisk for området?